

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СВИЩ ЛІЛЯ ОСИПІВНА

УДК 378.147:81'243-054.6

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОГО
ДОСВІДУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ПРИСТУПА Євгеній Никодимович,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського, ректор,
Заслужений діяч науки і техніки України, академік
Української академії наук

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БЕЗКОРОВАЙНА Ольга Володимирівна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
завідувач кафедри методики викладання іноземних
мов;

кандидат педагогічних наук
ОСПЧУК Наталія Василівна,
Національний університет водного господарства та
природокористування, старший викладач кафедри
іноземних мов

Захист відбудеться 21 вересня 2021 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01 у Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розіслано «21» серпня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. А. Гудовсек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасна соціокультурна ситуація, що актуалізує звернення до цінностей, ціннісних орієнтацій, інших аксіологічних феноменів і, власне, аксіологічного знання, увиразнює вимір аксіологічного дискурсу як предмета особливої уваги суспільства, держави та, зокрема, освітянських інститутів. Значення аксіологічних досліджень апріорі пов'язане з тим, що ціннісні феномени виступають вагомими засобами засвоєння духовної культури суспільства, а введення аксіологічних підходів в освітній процес є запорукою перетворення культурних цінностей на стимули та мотиви практичної поведінки майбутніх фахівців.

Доцільність оперування аксіологічною проблематикою в контексті організації вищої освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» першого (бакалаврського) рівня, зумовлена, серед іншого, статусом педагога як виконавця фундаментального завдання формування у здобувачів освіти аксіологічної культури високого рівня. Це увиразнює значущість привнесення в освітній процес актуальних ціннісних орієнтирів – складників професійної підготовки фахівців з іноземної філології.

Прикметно, що у змісті Стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 «Філологія» не передбачено формальних умов забезпечення ціннісного складника професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології, підстав для реалізації механізмів формування ціннісно-сислової сфери майбутнього вчителя, хоча освітній досвід країн, які є лідерами у питаннях підготовки майбутніх іноземних філологів – Об'єднаного Королівства та Польщі, розкриває пріоритетність ціннісної підготовки на тлі розгортання впродовж останніх десятиліть на міжнародному рівні ініціатив із просування ідей ціннісної освіти, морально-етичного та ціннісного виховання.

Означене окреслює очевидну актуальність і наукову перспективність вивчення аксіологічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 035 «Філологія», зокрема в частині визначення педагогічних умов формування ціннісно-сислового досвіду фахівців вказаного профілю з відповідним проектуванням педагогічної моделі такого освітнього процесу.

Теоретичні підвалини дисертаційної роботи дотичні до філософії освіти, педагогічної й аксіологічної теорії. Принципове значення для дослідження мають наукові праці, в яких осмислено:

1) зміну аксіологічних орієнтирів та їхнього впливу на сучасну освіту – В. Андрущенко, Ч. Банах, М. Барнес, Д. Бек, В. Вітюк, Р. Інглхарт, О. Галланд, Д. Ф. Гарісон, Н. Заріцька, К. У. Грейвз, К. Ч. Калман, Г. Клагес, Т. Кравчено, О. Крутько, Я. Лемел, Д. Леонт'єв, Е. Ноель-Нойман, Ю. Пелех, Дж. Портер, М. Рокіч, Т. Рубанцова, П. Сенгле, І. Сурина, Т. Парсонс, Е. Фромм, М. Шелер;

2) аксіологічну проблематику – Т. Антоненко, Л. Баєва, Ж. Бодрійяр, М. Вебер, Н. Гартман, М. Каган, С. Ліго-Бейкер, А. Ручка, Л. Пелех, О. Петінова, Л. Подимова, Ж. Тернбул, А. Серій, В. Сластьонін, І. Федух, В. Чихонь, М. Яницький;

3) організацію сучасної ціннісної освіти – З. Бакум, І. Бех, Д. Гаррісон,

В. Дем'янюк, Дж. ДіНобіле, М. Євтух, А. Кір'якова, І. Козаченко, Т. Ловат, Є. Лодатко, О. Молчанюк, М. Раковська, О. Сагач, Л. Саприкіна, В. Скотний, Р. Тумі, Е. Хоган, Л. Хоружа, Г. Чайка, О. Чорна, Н. Шетеля, Г. Хол, А. Ярошенко;

4) різноманітні аспекти професійної підготовки педагогів, зокрема майбутніх фахівців з іноземної філології – М. Васильєва, С. Галецький, О. Гнедкова, Т. Калугіна, І. Клак, І. Когут, М. Нечепоренко, О. Столяренко.

Вивчення фахової літератури з обраної проблематики дає змогу окреслити низку суперечностей між:

- мінливою, динамічною ціннісною ситуацією сьогодення та рівнем представлення аксіологічного підходу в освітній системі, попри очевидну актуальність просування ціннісної освіти для підвищення аксіологічної культури сучасника;

- визнанням на рівні академічної спільноти й української держави тез про важливість ціннісної освіти, значення високого рівня аксіологічної культури, перспективність залучення напрацювань аксіології в освітню практику та фактичною їх реалізацією, зокрема засобами професійної педагогічної освіти;

- досвідом реалізації аксіологічного підходу в зарубіжній практиці професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології та відповідним досвідом у закладах вищої освіти України (ЗВО), регламентованим вимогами національного стандарту підготовки фахівців цього профілю;

- потребою ефективного формування ціннісно-сміслового досвіду (як передумови аксіологічної компетентності) майбутніх фахівців з іноземної філології та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов забезпечення цього процесу, а також нерозробленістю його структурно-змістової моделі.

Важливість розв'язання зазначених суперечностей зумовила вибір теми дисертації *«Педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у межах комплексної науково-дослідницької теми Львівського державного університету фізичної культури «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки фахівців з фізичного виховання вищих навчальних закладів» (№ 0111U001717). Тему дисертації затверджено Вченою радою Львівського державного університету фізичної культури (протокол № 7 від 16 лютого 2016 р.).

Мета дослідження – концептуалізація аксіологічних засад професійної підготовки фахівців з іноземної філології з їхньою подальшою практичною інтерпретацією шляхом педагогічного моделювання процесу формування ціннісно-сміслового досвіду фахівців відповідного профілю.

Поставлена в дослідженні мета передбачає послідовне розв'язання таких завдань:

- проаналізувати специфіку змін аксіологічних орієнтирів соціокультурного простору сучасності та дослідити вплив таких змін на сучасну (зокрема філологічну) освіту;

- з'ясувати й окреслити філософсько-теоретичні основи формування ціннісно-смиислового досвіду майбутнього іноземного філолога;
- сформулювати вимоги до ціннісного складника професійної підготовки майбутнього філолога в умовах зміни аксіологічних орієнтирів;
- виокремити та методично схарактеризувати педагогічні умови формування ціннісно-смиислового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки;
- теоретично обґрунтувати систему діагностування сформованості ціннісно-смиислового досвіду майбутніх філологів, що складається зі структурних компонент, критеріїв, показників і рівнів;
- укласти структурно-змістову модель формування ціннісно-смиислового досвіду майбутніх філологів і експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов і моделі.

Об'єкт дослідження – аксіологічні засади професійної підготовки фахівців з іноземної філології.

Предмет дослідження – педагогічні умови та модель формування ціннісно-смиислового досвіду майбутніх філологів у процесі професійної підготовки.

Теоретичний аналіз проблемних питань сучасної теорії та методики професійної освіти в контексті теми дисертації слугує підставою для формулювання *пошукової гіпотези* дослідження: набуття ціннісно-смиислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології створює вагомі передумови для формування аксіологічних компетентностей і засвоєння професійно важливих цінностей як фундаментальних чинників успішної педагогічної кар'єри, але практичне розв'язання такого освітнього завдання передбачає розроблення ціннісно-орієнтованих педагогічних умов процесу професійної підготовки.

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз, порівняння, узагальнення та синтез інформації філософського, педагогічного й аксіологічного напрямів, систематизація й узагальнення передового педагогічного досвіду, нормативних документів у межах уточнення поняттєво-категорійного апарату дослідження, виокремлення ідей і концепцій з евристичним потенціалом у контексті виконання дисертаційних завдань) застосовано для обґрунтування ідеї формування ціннісно-смиислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки, розроблення авторської структурно-змістової моделі відповідного процесу; *аналітичні* (історико-логічний пошук) – для вивчення теоретичних і практичних матеріалів філософського, педагогічного й аксіологічного напрямів у контексті реалізації заявлених завдань; *емпіричні* (опитування, педагогічне спостереження, бесіда, тестування, анкетування, інтерв'ювання, ранжирування, дискусія, діагностичні методики в авторській модифікації) – для перевірки обґрунтованості та реалізації ключових компонентів авторської моделі й досягнення поставленої мети; *метод педагогічного експерименту* (констатувальний, формувальний, контрольний) із подальшим аналізом та узагальненням отриманих результатів – для перевірки ефективності впроваджуваної структурно-змістової моделі формування

ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології за виокремлених ціннісно-орієнтованих педагогічних умов; *психолого-педагогічний моніторинг* на всіх етапах експерименту щодо засвоєння майбутніми фахівцями з іноземної філології професійно важливих цінностей; *методи математичної статистики* – для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних; *графічні методи* – для графічного відображення результатів експериментального дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

уперше:

- *визначено*, теоретично розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки, що відповідають сучасним методичним вимогам та інноваційним підходам в освіті, а також корелюють зі світовими тенденціям професійної підготовки фахівців відповідного профілю;

- *обґрунтовано* роль і встановлено особливості залучення до реалізації авторських педагогічних умов і побудови структурно-змістової моделі їхньої реалізації *аксіологічного, діяльнісного, компетентнісного, системного, синергетичного* методологічних підходів для забезпечення ефективного формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології;

- *концептуалізовано* поняття: а) «ціннісно-смісловий досвід» як результат життєдіяльності особистості та внутрішнього (ціннісного) переживання і переосмислення змісту, характеру й особливостей життєдіяльності, що може підлягати набуттю не лише стихійно, а й організовано (унаслідок застосування освітніх технологій);

- на підставі теоретичних і практичних напрацювань українських і зарубіжних дослідників, з огляду на зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології, *визначено*, що результатом професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема фахівців з іноземної філології, має стати залучення та засвоєння (1) цінностей знаннєвого змісту, (2) цінностей, що розкривають особу педагога, (3) цінностей, що окреслюють зміст відносин у системі освіти;

- *теоретично обґрунтовано, розроблено, поетапно реалізовано й експериментально перевірено* структурно-змістову модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки, що складається із цільового, змістового, діяльнісного та результатного блоків;

- *теоретично обґрунтовано* навчально-методичне забезпечення реалізації педагогічних умов здійснення цілеспрямованого впливу на формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки;

уточнено:

- *залучення аксіологічного підходу* до конструювання аксіо-орієнтованого освітнього середовища, що полягає у зверненні до аксіологічних знань,

створення простору для переживання й усвідомлення різних цінностей із подальшою їх ієрархізацією і формуванням особистісних ціннісних орієнтацій для майбутньої життєдіяльності та професійної активності;

- *зміст освітньої програми* для фахівців з іноземної філології, що з огляду на досвід зарубіжних філологічних шкіл передбачає впровадження в освітній процес розширеного спектра дисциплін зі значним ціннісним навантаженням і потенціалом для переживання й усвідомлення різних цінностей із подальшою їх ієрархізацією і формуванням особистісних ціннісних орієнтацій;

набули подальшого розвитку:

- *ідея формування професійних компетентностей* (зокрема, аксіологічних) унаслідок розширення спектра професійно орієнтованої практичної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології шляхом залучення різних типів навчальної діяльності, що сприятимуть формуванню у майбутніх філологів операційно-діяльнісних умінь реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів – організаційно-методичної, комунікативної, дослідницької, творчої діяльності.

Практична значущість дослідження полягає у: 1) розробленні й упровадженні у практику роботи закладів вищої освіти авторського навчально-методичного комплексу, що охоплює діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки (сукупність методик, авторські анкети, тестові завдання, плани-конспекти інтерв'ю, експериментально-діагностичні завдання тощо); 2) доведенні на основі спеціально виконаного порівняльного аналізу освітніх програм підготовки фахівців зі спеціальності 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» першого (бакалаврського) рівня українських ЗВО (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський університет імені Бориса Грінченка та Рівненський державний гуманітарний університет) і освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології зарубіжних університетів (Інститут англійської філології Вроцлавського університету (Польща), Філологічний факультет Гданського університету (Польща), Школа історії, мов та культур Ліверпульського університету (Велика Британія), Факультет гуманітарних і соціальних наук Університету Ньюкасла) недостатню представленість в українських освітніх програмах аксіологічного складника, без належної уваги до формування аксіологічних компетентностей як мети останнього. Зважаючи на це, було сформовано практичні рекомендації щодо виокремлення аксіозмістових блоків дисциплін і запропоновано їхнє міжпредметне поєднання для підвищення ефективності набуття ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології.

Упровадження в освітній процес ЗВО структурно-змістової моделі формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології в ході професійної підготовки на основі виокремлених у дослідженні педагогічних умов дасть змогу створити наукове підґрунтя для ціннісного усвідомлення освітніх результатів, а відтак – підвищити мотивацію здобувачів філологічної освіти до професійної самореалізації та кар'єрного зростання.

Основні положення, інноваційні дослідницькі підходи й отримані результати дисертаційної роботи може бути використано для організації професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології, зокрема, під час планування та проведення лекційних занять зі студентами, семінарів, спецкурсів, тренінгів, ділових ігор, круглих столів, практичних заходів та інших сучасних форм аудиторної та позааудиторної роботи; для систематизації й аксіологізації змісту освітніх програм, підготовки підручників і навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших матеріалів. Крім того, матеріали дисертації знайдуть застосування для виконання нових теоретичних та експериментальних досліджень у галузі теорії й методики професійної освіти.

Результати дисертації **впроваджено** в освітній процес Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 1616-Н від 27.04.2021 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 187 від 12.05.2021 р.), Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (довідка № 709-16.03 від 31.05.2021 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 83/04-а від 05.04.2021 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднено на конференціях різних видів:

міжнародних: IV Міжнародна науково-практична конференція «*Priority directions of science and technology development*» (м. Київ, 2020 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «*World science: problems, prospects and innovations*» (м. Торонто, 2021 р.); I Міжнародна науково-практична конференція «*Scientific practice: modern and classical research methods*» (м. Бостон, 2021 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «*Science and education: problems, prospects and innovations*» (м. Кіото, 2021 р.); XIX Міжнародна науково-практична конференція «*Applied and fundamental scientific research*» (м. Брюссель, 2021 р.);

усеукраїнських: Усеукраїнська науково-практична конференція «*Формування сучасних педагогічних технологій та освітніх систем*» (м. Запоріжжя, 2020 р.).

Отримані результати та висновки дисертації обговорено на засіданнях кафедри педагогіки та психології Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету та на науково-практичних заходах різних рівнів у закладах вищої освіти, де проводили експериментальне дослідження.

Особистий внесок автора у працях, написаних у співавторстві, полягає в теоретичному обґрунтуванні основних ідей і положень досліджуваної проблеми й у науковій обробці одержаних результатів: у статті «Ціннісні зміни як предмет сучасної наукової ваги» автору належить розроблення концепції та змістове наповнення (0,2 д.а.); у публікації «Методи навчання термінологічної лексики у курсі англійської мови професійного спрямування для студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа» – змістове наповнення (0, 07 д.а.);

у навчальному посібнику «Латинська мова та основи медичної термінології для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» – укладання десяти параграфів і розділу для самостійної роботи (2 д.а.); у посібнику «Німецька мова: навчальний посібник для студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» – матеріали до першого розділу, а також завдання для самостійної роботи (1,5 д.а.); у посібнику «Латинська мова: навчальний посібник для студентів спеціальності «Фізична реабілітація» – розроблення й укладання вправ до параграфів, наповнення їх теоретичним матеріалом (1,3 д.а.); у навчальному посібнику «Німецька мова: навчальний посібник для студентів I курсу за напрямками підготовки «фізичне виховання», «спорт» – розроблення й укладання завдань із граматики та самостійної роботи (0,9 д.а.).

Публікації. Основні положення й результати дисертації відображено у 21 науковій і навчально-методичній праці автора, серед них: 7 відображають основні результати дисертації (з них 1 публікація в зарубіжному періодичному виданні); 8 мають апробаційний характер; 6 додатково розкривають результати дисертації (з них 4 навчальні посібники).

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (186 найменувань, із них 50 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації – 281 сторінка (основного тексту – 215 сторінок (9 друкованих аркушів). Робота містить 33 таблиці, 28 рисунків. Додатки представлено на 35 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі**, відповідно до чинних вимог, обґрунтовано актуальність дослідження та його доцільність; оцінено загальний стан обраної для аналізу наукової проблеми; представлено зв'язок роботи з науковими планами, програмами та темою; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи; аргументовано наукову новизну та практичне значення роботи для педагогічної науки; подано відомості про експериментальну базу дослідження, апробацію й упровадження основних його результатів; уміщено дані про особистий внесок здобувача та його публікації, структуру й обсяг роботи.

У **першому розділі «Аксіологічний підхід і проблема формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх філологів»** проаналізовано філософсько-методологічні аспекти впливу трансформацій аксіологічних орієнтирів на сучасну освіту; встановлено філософсько-теоретичні основи формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології; концептуалізовано вимоги до ціннісного складника професійної підготовки таких фахівців за умов зміни аксіоорієнтирів.

Зміни аксіологічних орієнтирів, що є на сьогодні цивілізаційним трендом, актуалізують проблематику належної на це реакції освітніх інститутів. Ціннісна освіта набуває значення основного засобу формування ціннісно-сміслової сфери особистості, особливо в контексті професійної підготовки майбутніх педагогів (зокрема іноземних філологів), що покликана забезпечити *практичне виконання завдання формування ціннісно-сміслової сфери, ціннісно-сміслового досвіду майбутніх філологів*, а також виховання моральних, творчих, успішних

і компетентних професіоналів, готових до життя та професійної діяльності в культурно й ціннісно різноманітному суспільстві.

У контексті аналізу філософсько-теоретичних засад формування ціннісно-сміслового досвіду майбутнього іноземного філолога особливу увагу звернено на феномен аксіологічного знання, систему його категорій, що закладають підвалини аксіознання та постають фундаментом поняттєвої системи аксіології. Поняттєво-категорійну систему аксіології розглянуто як сукупність трьох змістовних блоків (підсистем): 1) поняття та категорії, що характеризують аксіологію як самостійну галузь науки; 2) поняття та категорії, що відображають зміст предметного поля аксіології, а також зв'язки між його елементами; 3) поняття, що спроектовані на зміст і специфіку завдань, що їх досягають на ґрунті аксіологічних знань. Аналіз понять і категорій кожної підсистеми дає підстави зробити висновок про (1) наявність значного переліку інтерпретацій базових аксіологічних понять і, передусім, понять «цінності» та «ціннісні орієнтації», а також увиразнює (2) множинність тлумачень структури, положення і ролі цінностей у соціокультурному просторі. *Обґрунтовано позицію, що процес формування ціннісно-сміслової сфери й аксіологічної свідомості не є стихійним, тобто на його зміст можна впливати, а вплив цей матиме і соціальний, і індивідуальний виміри.* Концептуальне для дослідження поняття «ціннісно-смісловий досвід» визначено як *результат життєдіяльності особистості, внутрішнього (ціннісного) переживання та переосмислення її змісту, характеру й особливостей.* Засвоєння особистістю цінностей підтримуване нормами суспільства та набуває реалізації в її ціннісних орієнтаціях, закріплених життєвим досвідом.

Унаслідок аналізу наукових позицій українських і зарубіжних представників педагогічної й аксіологічної теорії і практики констатовано, що результатом професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема фахівців з іноземної мови, повинні стати залучення та засвоєння (1) цінностей знаннєвого змісту, (2) цінностей, що розкривають особу педагога, (3) цінностей, що окреслюють зміст відносин у системі освіти. Означені цінності добре корелюють із переліком універсальних цінностей, які містить Декларація тисячоліття (United Nations Millennium Declaration), а також із вимогами Загальноєвропейської системи мовної компетенції (Common European Framework), що регламентує розвиток у майбутнього фахівця відповідного профілю лінгвістичної бази з усіма потрібними професійними компетенціями.

У другому розділі *«Педагогічне моделювання процесу формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології»* визначено педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки; обґрунтовано структурні компоненти, критерії та показники, рівні сформованості ціннісно-сміслового досвіду фахівців відповідного профілю; укладено структурно-змістову модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови.

Доведено, що розроблення педагогічних умов формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної

підготовки є актуальним науково-практичним завданням, а методи та засоби його виконання детерміновані програмними результатами освітнього процесу. Тому *поняття «педагогічні умови» потрактовано як відкриту систему потенційних можливостей освітнього процесу щодо застосування певних освітніх засобів і технологій задля досягнення освітньої мети, а відповідні засоби й технології орієнтовані й на суб'єкти освітнього процесу, й на освітній матеріально-процесуальний простір.*

З огляду на узагальнення зібраного у площині теоретичних і емпіричних досліджень матеріалу визначено педагогічні умови формування ціннісно-сислового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки, серед яких: *1) формування знаннєвої основи ціннісних мотивацій у професійній діяльності майбутніх філологів; 2) розвиток ціннісно-сислової сфери здобувачів філологічної освіти шляхом створення аксіо-орієнтованого освітнього середовища; 3) формування у майбутніх філологів операційно-діяльнісних умінь реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів; 4) опанування методик оцінювання та коригування професійної діяльності з точки зору реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів.*

Перша педагогічна умова – *формування знаннєвої основи ціннісних мотивацій у професійній діяльності майбутніх філологів* – передбачає спеціальну аксіологічну підготовку шляхом опрацювання матеріалу та виконання завдань, що сприяють здобуттю і засвоєнню аксіологічних знань як базису формування ціннісних переконань і майбутніх вольових актів ціннісного змісту у повсякденному житті та професійній діяльності студента-філолога. Для реалізації такої педагогічної умови видається доцільним: *1) забезпечення ціннісно-гуманітарного складника навчального плану підготовки фахівців зі спеціальності 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» першого (бакалаврського) рівня як важливої передумови засвоєння аксіологічних знань та усвідомлення цінностей, зокрема професійного виміру; 2) впровадження в освітній процес навчально-виховних методик і технологій, а також практики навчально-виховних ситуацій, що уможливлуватимуть усвідомлення та прийняття студентами гуманістичних і професійних цінностей, закріплення інформації про професійні цінності та їхнє значення для професійного успіху; 3) надання аксіологічної проблемності, інноваційності та варіативності освітньому процесу професійної підготовки фахівців зі спеціальності 035 «Філологія» завдяки застосуванню активних та інтерактивних методів навчання.*

Друга педагогічна умова – *розвиток ціннісно-сислової сфери здобувачів філологічної освіти шляхом створення аксіо-орієнтованого освітнього середовища* – постає на ідеї звернення до аксіологічного підходу, сутність якого полягає в залученні аксіологічних знань для створення простору переживання й усвідомлення різних цінностей із подальшою їх ієрархізацією та формуванням особистісних ціннісних орієнтацій для майбутньої життєдіяльності і професійної активності. Реалізація такої педагогічної умови потребує: *1) надання майбутнім фахівцям зі спеціальності 035 «Філологія» допомоги в усвідомленні вимог професії та суспільства до рівня і змісту їхніх знань, умінь,*

навичок, особистісних якостей (тематичні лекції, тематичні дискусії, проведення майстер-класів з викладачами-філологами, зустрічі з стейкхолдерами-працедавцями, зустрічі з успішними випускниками освітніх програм спеціальності 035 «Філологія»); 2) вибору професорсько-викладацьким складом найбільш ефективних засобів, методів, прийомів і змісту освітнього процесу для занурення майбутніх учителів іноземних мов у полілінгвальне та ціннісно різноманітне середовище для вдосконалення їхніх мовних, ціннісних і комунікативних умінь та навичок; 3) упровадження у зміст освітнього процесу розширеного спектра дисциплін зі значним ціннісним навантаженням і потенціалом для переживання й усвідомлення різних цінностей із подальшою їх ієрархізацією і формуванням особистісних ціннісних орієнтацій (із досвіду зарубіжних філологічних шкіл відомо, що такими дисциплінами можуть бути «Вступ до культурології», «Сучасна культура та мислення – перспектива для перекладачів», «Майстерня літературного перекладача – перспектива літературознавства», «Класичне німецьке кіно», «Париж: аспекти історії та культури», «Культурна історія Берліна: кабаре, катастрофа, столиця», «Німецька Демократична Республіка: політика, культура, пам'ять», «Пропаганда та цензура» тощо).

Третя педагогічна умова – *формування у майбутніх філологів операційно-діяльнісних умінь реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів* – зумовлена науковою позицією, що лише інтелектуальне засвоєння аксіознань, ознайомлення із цінностями гуманістичними та професійними не забезпечує всієї повноти формування ціннісно-сміслового досвіду. Відтак прициповим завданням є формування у майбутніх філологів самостійності та відповідальності в ціннісних судженнях і під час ціннісного вибору. У межах реалізації вказаної педагогічної умови постає раціонально виправданим: 1) застосування суб'єкт-суб'єктного підходу, що регламентує ставлення до студентів як повноправних, активних, самоцінних суб'єктів освітнього процесу, а також підтримка ініціативи, самостійності, вільного самовираження останніх; 2) забезпечення системи практичних заходів ціннісним контентом й аксіологічним навантаженням; 3) організація позаурочної практичної діяльності (мовні гуртки, мовні курси, індивідуальне репетиторство на старших курсах), що сприятиме виробленню навичок використання аксіологічних компетентностей, а також напрацюванню вміння провадити рефлексивну діяльність, зокрема в ціннісному дискурсі.

Четверта педагогічна умова – *опанування методик оцінювання та коригування професійної діяльності з точки зору реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів* – спроектована на системний контроль за якістю та результатами вживання освітніх заходів для набуття майбутніми іноземними філологами ціннісно-сміслового досвіду у процесі професійної підготовки. Реалізація вказаної педагогічної умови вимагає: 1) ознайомлення зі спеціальним діагностичним інструментарієм, основними елементами якого є критерії, показники та рівні виконання обліку ціннісної спрямованості студентів спеціальності 035 «Філологія»; 2) облік професійно-ціннісних орієнтацій студентів та актуалізація їх як мотивів діяльності із внесенням належних

коригувань у структурно-змістову модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки; 3) запровадження у практику професійної підготовки здобувачів освіти відповідної спеціальності спецкурсу, спрямованого на формування знань і вмінь щодо самооцінювання та самокоригування власної педагогічної професійної діяльності.

Обґрунтовані педагогічні умови обрано базисом побудови моделі формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології (рис.1), а відтак поняття «модель» витлумачено як *об'єднаний у певну систему набір елементів, що пройшов теоретико-експериментальну апробацію та із залученням якого дослідник вибудовує ідеальний образ досліджуваного явища*.

У дисертації моделювання процесу сформованості ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців іноземних мов передбачало врахування властивостей і станів науково-теоретичної функції, а також функціонально-системних ознак конструктивно-технічної позиції. На основі науково-теоретичної функції виокремлено методологічні підходи, критерії та показники, що сприяли предметному розкриттю процесу формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у межах заданих педагогічних умов. Зрештою в авторську структурно-змістову модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки об'єднано цільовий, змістовний, технологічно-процесуальний і результативно-оцінний блоки.

Так, цільовий блок моделі відображає мету й завдання процесу ціннісно-орієнтованої професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 035 «Філологія», тобто формування ціннісно-сміслового досвіду та пов'язаної з ним аксіологічної компетентності; *змістовий блок* – зміст ціннісно-орієнтованої професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 035 «Філологія»; *технологічно-процесуальний блок* – змістовний елемент, тобто когнітивну, мотиваційну, операційно-діяльнісну й організаційну компоненти сформованості ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів, що корелюють з обґрунтованими педагогічними умовами; *результативно-оцінний блок* – оцінювання процесу формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів і виконання моніторингової функції. Результати відповідного діагностування є основою для подальшого уточнення й удосконалення (чи корекції) певних елементів моделі чи окремих її блоків.

У третьому розділі ***«Експериментальна перевірка ефективності функціонально-змістової моделі та педагогічних умов формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології»*** висвітлено зміст формувального експерименту, розкрито методичку експериментального дослідження; представлено впровадження педагогічних умов і розробленої

Мета	Формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки				
Цільовий блок					
Компоненти сформованос	Когнітивний	Мотиваційний	Операційно-діяльнісний	Організаційний	
Показники сформованості ціннісно-сміслового досвіду	Опанування аксіологічних знань	Внутрішня мотивація до опанування аксіологічних компетентностей	Практичні навички реалізації аксіологічних знань у ході професійної діяльності	Здатність організувати ефективне самостійне здобуття аксіологічних компетентностей	
	Потреба ціннісної підготовки як важливого джерела аксіознань			Уміння застосовувати різноманітні засоби, форми та методи підвищення індивідуального й професійного рівнів	
	Характерне уявлення про специфіку майбутньої професії	Усвідомлення цінності професії та професійних компетентностей	Уміння саморефлексії щодо своїх аксіологічних компетентностей і здатності їх реалізувати	Логістичний підхід до організації ціннісної самоосвіти й креативність щодо застосування її здобутків (аксіологічних знань і ціннісного досвіду)	
ЗМІСТОВНИЙ БЛОК				РЕЗУЛЬТАТИВНО-ОЦІННИЙ БЛОК	
Принципи реалізації	Аксіогуманізація	Аксіологізація	Цілісний вплив навчальних дисциплін		Зв'язок теорії з практикою
	Культуровідповідність	Активність	Системність		
Засоби реалізації	Аксіо-орієнтований контент навчально-методичних матеріалів	Створення аксіо-орієнтованого освітнього середовища	Залучення різних типів навчальної діяльності	Системний контроль за якістю та результатами здійснення системи освітніх заходів	
ТЕХНОЛОГІЧНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ БЛОК					
Педагогічні умови	Формування знаньової основи ціннісних мотивацій у професійній діяльності майбутніх філологів	Розвиток ціннісно-сміслової сфери здобувачів філологічної освіти шляхом створення аксіо-орієнтованого освітнього середовища	Формування у майбутніх філологів операційно-діяльнісних умінь реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів	Опанування методик оцінювання та коригування професійної діяльності з точки зору реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів	
Діагностичний етап		Базовий етап		Фаховий етап	
Очікуваний результат	Сформованість ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки				

Рис. 1. Структурно-змістова модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки

моделі формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки; проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності реалізації запропонованих педагогічних умов і моделі.

У межах проведення емпіричного дослідження на основі методу

рандомізації створено вибірку осіб, що навчаються на філологічних спеціальностях, якою охоплено 125 студентів бакалаврату (1–4 курси) факультетів іноземної філології Рівненського державного гуманітарного університету, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Університету сучасних знань (м. Київ), Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

За результатами констатувального етапу експерименту з'ясовано, що ціннісно-смісловий досвід для студентів I курсу здебільшого постає потужним і важливим фактором особистісного розвитку, достатньо складним, дещо хаотичним і напруженим, стресовим та емоційним, певною мірою активним і швидким; для студентів II курсу – досить несуперечливим, діалогічним і конгруентним; для студентів III та IV курсів – позначеним різнобічними, протилежними, яскраво вираженими характеристиками. Опрацьовані дані констатувального етапу експерименту увиразнили потребу застосування розробленої в дослідженні моделі формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців іноземної мови.

На формувальному етапі експерименту порівняно з його констатувальним етапом простежено суттєве покращення даних студентів експериментальних груп на тлі майже незмінності даних студентів груп контрольних. Зокрема, у наративах студентів експериментальних груп набувають чіткого вияву розуміння особливостей аксіологічного знання, його специфіки та дисциплінарного становлення, поняттєвого оформлення, предметного навантаження, науково-практичного потенціалу, а також змістові та ціннісні кореляції між специфікою професійної діяльності, особливостями професійно-значущих цінностей і змістом ціннісної підготовки як важливого джерела аксіознань. Крім того, у студентів експериментальних груп спостережено наявність умінь реалізовувати аксіологічні компетентності в життєвій практиці та професійній діяльності, діяти в ситуації ціннісних колізій і ціннісного вибору на ґрунті аксіологічних компетентностей, здатність до саморефлексії щодо своїх аксіологічних компетентностей і здатність їх реалізувати, тоді як у студентів контрольних груп зафіксоване недостатнє розуміння й усвідомлення професійного значення аксіологічних компетентностей для фахівців спеціальності 035 «Філологія», низький рівень мотивації до опанування аксіологічних компетентностей і засвоєння професійних цінностей.

ВИСНОВКИ

Зміна аксіологічних орієнтирів, що є властивою для соціокультурної ситуації й в Україні зокрема, й у світі загалом, породжує нові етичні проблеми, розв'язання яких уможлиблює звернення до ціннісної площини, тобто перегляд певних цінностей у політичній, економічній, соціальній та екологічній сферах. Ціннісний світогляд людини має бути предметом постійної уваги суспільства та держави, адже формування гуманістичних за змістом, соціально прийнятних за

значенням цінностей сприяє стабільності суспільства, посилює духовний та інтелектуальний потенціал останнього. Вказане постає вагомим аргументом вираження аксіологічної проблематики в організації вищої освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології. Перспективною в аспекті практичної реалізації такої освітньої підготовки видається концептуалізація аксіологічних засад професійної підготовки фахівців спеціальності 035 «Філологія» з їхньою подальшою практичною інтерпретацією шляхом педагогічного моделювання процесу формування ціннісно-сміслового досвіду фахівців відповідного профілю. Досягнення означеної дослідницької мети передбачало виконання таких завдань:

1. Установлено принципівий вплив на соціокультурну сферу (зокрема, ціннісну) трансформацій аксіологічних орієнтирів соціокультурного простору, притаманних початку ХХІ століття. Ціннісно-культурне поле українського суспільства відзначається суперечливим і дуже повільним відходом від пострадянських орієнтацій, що виступає одним із бар'єрів просування до європейської та євроатлантичної інтеграції. Мінливий світ, процеси, що в ньому тривають – зіткнення глобалізації та національної самоідентифікації, інноваційних тенденцій і збереження традиційних цінностей, конфлікти інтересів особистості та колективу, не можуть не зумовлювати зміну аксіологічних орієнтирів. Цінності та ціннісні орієнтації слугують засобами поведінкової детермінації, що посилює роль освіти, яка дає людині життєві вектори, забезпечує передумови для її адаптації у мінливому світі. Це розкриває доцільність акцентування на аксіологічній проблематиці в контексті організації вищої освіти, а саме професійної підготовки майбутніх філологів. Ідеться про визначення змісту та характеру ціннісної підготовки, формулювання актуальних аксіологічних орієнтирів, які б відповідали сьогоденній суспільній практиці, корелювали із принципами й завданнями сучасної професійної педагогічної підготовки фахівців з іноземної філології, сприяли формуванню у них розвиненої ціннісно-сміслової сфери.

2. На філософсько-теоретичних основах формування ціннісно-сміслового досвіду майбутнього іноземного філолога проаналізовано поняття та категорії аксіологічного знання, зважаючи на їхнє принципове значення для теоретичних міркувань і методологічних побудов. Наскрізний аналіз понять поняттєво-категорійної системи аксіології дає підстави стверджувати, що процес формування ціннісно-сміслової сфери й аксіологічної свідомості не є стихійним, на його зміст можна впливати, а вплив цей вирізняється і соціальним, і індивідуальним вимірами. Концептуальний сенс для дослідження має феномен і відповідне йому поняття «ціннісно-сміслового досвіду» як результату життєдіяльності особистості, внутрішнього (ціннісного) переживання та переосмислення змісту, характеру й особливостей життєдіяльності.

3. Важливим етапом дослідження було встановлення вимог до ціннісного складника професійної підготовки майбутнього філолога за умов зміни аксіологічних орієнтирів. Саме на етапі професійної підготовки майбутніх фахівців відбувається формування найбільш вагомих професійних орієнтирів

ціннісного характеру, що детермінують реалізацію життєвих стратегій, зокрема педагогічної діяльності. Доведено, що привнесення дієвого ціннісного складника в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 035 «Філологія» сприятиме їхній особистісній еволюції, набуттю розвиненої ціннісної свідомості, творенню потенціалу для гуманізації й гармонізації суспільних зв'язків в інтересах особистості та суспільства. З огляду на це результатом професійної підготовки фахівців з іноземної філології має стати залучення та засвоєння (1) цінностей знанневого змісту, (2) цінностей, що розкривають особу педагога, (3) цінностей, що окреслюють зміст відносин у системі освіти.

4. На етапі педагогічного моделювання процесу формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців спеціальності 035 «Філологія» відповідно до усталених у дослідницькій практиці методик виокремлено та методично обґрунтовано педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки. Найбільш перспективними педагогічними умовами формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки названо: 1) формування знанневої основи ціннісних мотивацій професійної діяльності майбутніх філологів; 2) розвиток ціннісно-сміслової сфери здобувачів філологічної освіти шляхом створення аксіо-орієнтованого освітнього середовища; 3) формування у майбутніх філологів операційно-діяльнісних умінь реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів; 4) опанування методик оцінювання та коригування професійної діяльності з точки зору реалізації аксіологічних знань і ціннісних пріоритетів. Реалізація таких педагогічних умов сприяє формуванню аксіологічної компетентності майбутніх фахівців спеціальності 035 «Філологія».

5. Формування ціннісно-сміслового досвіду є складною педагогічною проблемою, розв'язання якої потребує уваги до системи взаємодетермінованих чинників, що постають принциповими для результатів освітнього процесу. Ефективність розв'язання вказаної проблеми забезпечує якісне й об'єктивне оцінювання досягнутих результатів, що зумовлює звернення до дотичних до діагностичних методик феноменів компонент сформованості певної компетентності (або бажаної якості) педагогічного фахівця (зокрема, майбутнього іноземного філолога). Тому визначено й опрацьовано: 1) компоненти сформованості ціннісно-сміслового досвіду (когнітивна, мотиваційна, операційно-діялісна, організаційна); 2) відповідні їм критерії (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, операційно-діялісний, організаційний) і притаманні критеріям показники; 3) рівні вияву (високий, середній, низький). Дослідження (діагностування й аналіз) результатів професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології доводить можливість за умов реалізації напрацьованих педагогічних умов формування ціннісно-сміслового досвіду та спроєктованої на неї аксіологічної компетентності, що передбачає (1) наявність аксіологічних знань і їхнє розуміння, тобто здатність знати й розуміти, (2) знання, як діяти в ситуації ціннісної колізії й ціннісного вибору; (3) засвоєння цінностей і усвідомлення ціннісних орієнтацій як основи життєдіяльності (зокрема, професійної діяльності).

6. Фінальним етапом педагогічного моделювання процесу формування

ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології стало обґрунтування структурно-змістової моделі такого процесу. На підставі вивчення практики моделювання процесу формування певної компетентності (або бажаної якості) педагогічного фахівця у педагогічній моделі передбачено такі складники: 1) цільовий блок (визначення та фіксація мети освітнього процесу); 2) змістовий блок (окреслення компонентів сформованості певної компетентності (або бажаної якості); 3) технологічно-процесуальний (виокремлення педагогічних принципів і засобів досягнення освітнього результату); 4) результативно-оцінний (оцінювання процесу формування компетентності (або бажаної якості) із залученням спеціального діагностичного інструментарію).

З огляду на отримані на формувальному етапі експерименту результати підтверджено принципи передумови набуття майбутніми фахівцями з іноземної мови ціннісно-сміслового досвіду: 1) опанування аксіологічним знанням, розуміння його походження, специфіки дисциплінарного становлення, поняттєвого оформлення, предметного навантаження, науково-практичного потенціалу, необхідного для креативного самоаналізу та спільної діяльності в конкретній ситуації, її інтерпретації та створення наративних сюжетів, які експлікуватимуть набутий респондентами ціннісно-смісловий досвід; 2) розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості, прищеплення усвідомленого бажання практичного здобуття ціннісного досвіду; 3) розвиток особистісної рефлексії суб'єктів, формування аксіологічної компетентності майбутніх фахівців, навичок самоаналізу власної професійної діяльності, рівня сформованості самооцінювання та здатностей до творчої самореалізації; 4) розвиток потреби самореалізації, суб'єктного самовизначення, самоконтролю, самокорекції професійної діяльності; 5) розуміння й усвідомлення професійного значення аксіологічних компетентностей для фахівців спеціальності 035 «Філологія»; 6) наявність мотивації до набуття аксіологічних компетентностей і засвоєння професійних цінностей; 7) усвідомлення потреби опанування інноваційних освітніх технологій для вдосконалення професійних компетентностей, зокрема аксіологічних; 8) сформованість уміння реалізовувати аксіологічні компетентності в життєвій практиці та професійній діяльності; вміння діяти в ситуації ціннісних колізій і ціннісного вибору на підставі аксіологічних компетентностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні результати дисертації

1. Свищ Л. О. Ціннісні зміни як детермінанти ціннісної освіти. *Педагогічний альманах*. 2021. № 7. С. 125–133. URL: <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.162>.
2. Svyshch L. Requirements for the value component in professional training of foreign language linguists in the age of changing axiological guidelines.

Pedagogical Education. 2021. № 1(40). P. 20–24. URL: 10.15587/2519-4984.2021.224434.

3. Свищ Л. О. Педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх іноземних філологів у процесі професійної підготовки. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія «Педагогічні науки». 2021. № 2. С. 111–118.

4. Свищ Л. О. Ціннісна складова сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип. 13. Том 2. С. 258–269. URL: 10.35619/iiv.v2i13.366e.

5. Svyshch L. Characteristics of structural components, criteria and indicators, levels of formation of value-semantic experience of future specialists in foreign philology. *Science Rise: Pedagogical Education*. 2021. № 3(42). P. 46–52.

6. Svyshch L. Experimental verification of pedagogical conditions for formation of values and semantics experience among future foreign philology specialists in the process of professional training. *Pedagogy and Psychology of Sport*. 2020. 6(4). P. 175–186. eISSN 2450-6605. URL: <http://dx.doi.org/10.12775/PPS.2020.06.04.017>.

7. Коваль Р., Свищ Л. Латинська мова та основи медичної термінології для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». Львів: Манускрипт, 2019. 112 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Свищ Л. О. Цінності в сучасному соціокультурному просторі. *Applied and fundamental scientific research: abstracts of the XIX International Science Conference, April 08–09, 2021. Brussels, Belgium, 2021*. P. 176–178.

9. Свищ Л. О. Ціннісно-смісловий досвід як умова формування аксіологічної компетентності. *Grail of Science: international scientific journal*. 2021. № 1. P. 428–430. URL: 10.36074/grail-of-science.19.02.2021.090

10. Свищ Л. О. Особливості ціннісної складової професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології у Польщі. *Science and education: problems, prospects and innovations: abstracts of the 6th International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Kyoto, Japan. 2021. P. 468–475.

11. Свищ Л. О. Особливості ціннісної професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної філології у Великобританії. *Scientific practice: modern and classical research methods: I International Scientific and Practical Conference (February 26, 2021, Boston, USA)*. Boston, 2021. Vol. 2. P. 158–160.

12. Свищ Л. О. Аксіологічне знання крізь призму його понятійно-категоріального апарату. *World science: problems, prospects and innovations: proceedings of the 8th International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. P. 718–723.

13. Свищ Л. О. Ціннісна освіта в контексті аксіологічних змін сучасності. *Priority directions of science and technology development: abstracts of the 4th International scientific and practical conference*. SPC «Sci-conf.com.ua». Kyiv, Ukraine. 2020. P. 762–767.

14. Свищ Л. О. Зміна аксіологічних орієнтирів і сучасна вища освіта. *Формування сучасних педагогічних технологій та освітніх систем: матеріали II*

науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 04–05 грудня 2020 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 21–24.

15. Свищ Л. О., Приступа Є. Н. Ціннісні зміни як предмет сучасної наукової ваги. *Молодь і наука. Практика інноваційного пошуку: II Всеукраїнська конференція молодих вчених. Дніпро. 2020. С. 421–427.*

Праці, які додатково відображають результати дисертації

16. Теличко М. В., Бубела Р. І., Свищ Л. О. Методи навчання термінологічної лексики у курсі англійської мови професійного спрямування для студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа»: *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2020. Vol. 8, is. 90. P. 35–38.*

17. Свищ Л. О. Німецькомовні інтерпретації творчості Лесі Українки. *Мова і культура: науковий журнал. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. Вип. 17. Т. VI (174). С. 260–264.*

18. Свищ Л. О. Проблеми перекладу драми – твору на межі літератури та театру. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія філологічна. 2015. Вип. 54. С. 290–292.*

19. Мельник М., Свищ Л. Німецька мова: навч. посіб. для студ. спец. «Фізична культура і спорт». Львів: Манускрипт, 2018. 72 с.

20. Гупало О. С., Коваль Р. С., Свищ Л. О. Латинська мова: навч. посіб. для студ. спец. «Фізична реабілітація». Львів: Манускрипт, 2016. 96 с.

21. Свищ Л. О., Бовкіт Х. І., Мельник М. М. Німецька мова: навчальний посібник для студентів I курсу за напрямками підготовки «фізичне виховання», «спорт». Львів: Манускрипт, 2015. 64 с.

АНОТАЦІЇ

Свищ Л. О. Педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2021.

У дисертації на методологічному, теоретичному та практичному рівнях досліджено аксіологічні засади професійної підготовки фахівців з іноземної філології з використанням зарубіжного досвіду. Встановлено філософсько-теоретичні основи формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології й концептуалізовано вимоги до ціннісного складника професійної підготовки таких фахівців в умовах зміни аксіоорієнтирів. Визначено педагогічні умови формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки, а також укладено структурно-змістову модель формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології.

Схарактеризовано зміст формувального експерименту, розкрито методику експериментального дослідження; представлено впровадження педагогічних умов і розробленої моделі формування ціннісно-сміслового досвіду майбутніх

фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки; проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності реалізації запропонованих педагогічних умов і моделі.

Ключові слова: аксіологія, цінності, ціннісна освіта, професійна підготовка, фахівці з іноземної мови, педагогічні умови, модель.

Свыщ Л. О. Педагогические условия формирования ценностно-смыслового опыта будущих специалистов по иностранному языку в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Ровенский государственный гуманитарный университет. – Ривне, 2021.

В диссертации на методологическом, теоретическом и практическом уровнях исследованы аксиологические основы профессиональной подготовки специалистов в сфере иностранной филологии с использованием зарубежного опыта. Установлены философско-теоретические основы формирования ценностно-смыслового опыта будущих специалистов в сфере иностранной филологии и концептуализированы требования к ценностной составляющей профессиональной подготовки таких специалистов в условиях изменения аксиоориентиров. Определены педагогические условия формирования ценностно-смыслового опыта таких специалистов, а также спроектирована структурно-содержательная модель формирования ценностно-смыслового опыта будущих специалистов в сфере иностранной филологии.

Охарактеризовано содержание формирующего эксперимента, раскрыта методика экспериментального исследования; очерчены механизмы внедрения педагогических условий и разработанной модели формирования ценностно-смыслового опыта будущих филологов в процессе профессиональной подготовки. Проанализированы результаты экспериментальной проверки эффективности реализации предложенных педагогических условий и модели.

Ключевые слова: аксиология, ценности, ценностное образование, профессиональная подготовка, специалисты по иностранному языку, педагогические условия, модель.

Svyshch L. O. Pedagogical conditions of value-semantic experience formation of future foreign language specialists within the process of professional training. - Manuscript.

Thesis for the Scientific Degree of Candidate of Pedagogic Sciences: Speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Rivne State University of Humanities, Rivne, 2021.

The thesis examines at the methodological, theoretical and practical levels the axiological principles of professional training of specialists in foreign philology with the use of foreign experience. The relevance and prospects of special attention to axiological issues in the context of the organization of higher education, in particular the training of future philologists, are proved. The prospects of value training, formulation of relevant axiological guidelines in the educational process that would correspond to current social practice, correlate with the principles and objectives of modern professional pedagogical training of specialists in foreign philology, contribute to the formation of axiological competencies and developed value-semantic sphere.

A thorough analysis of the concepts of axiological discourse has shown that the process of formation of the value-semantic sphere and axiological consciousness is not extemporaneous, its content can be influenced, and this influence has both social and individual dimensions. It is emphasized that the concept of value-semantic experience, which is the result of the life of the individual and the internal (value) experience as well as reconsideration of the content, nature and peculiarities of human activity, is of profound significance for our study.

On the basis of conducted research it is proved that the introduction of an effective value component in the educational process of training of future specialists in foreign philology will contribute to their personal evolution, the formation of developed value consciousness, creation of potential for humanization and harmonization of social relations in the interests of the individual and society. It is substantiated that the result of professional training of future teachers, in particular, specialists in foreign philology, should be the involvement and adoption of (1) values of knowledge content, (2) values that define the person of the teacher, (3) values that determine the content of relations in educational system.

It is shown that the most promising pedagogical conditions for the formation of value-semantic experience of future foreign philologists in the process of professional training are: 1) the formation of the knowledge base of value motivations in the professional activities of future philologists; 2) development of the value-semantic sphere of students of philological education by creating an axiologically oriented educational environment; 3) formation of future philologists' operational and activity skills of realization of axiological knowledge and value priorities; 4) mastery of the methods of evaluation and adjustment of professional activity in terms of implementation of axiological knowledge and value priorities. The implementation of these prerequisites contributes to the formation of axiological competence of future specialists in the speciality 035 "Philology".

The pedagogical model of the process of formation of value-semantic experience of future specialists in foreign philology is theoretically substantiated and presented. The concept of "model" is interpreted as a set of elements combined in a certain system, which has passed the theoretical and experimental testing and with which the researcher builds an ideal image of the phenomenon under study. By type, we refer our model to the structural-semantic, as the structural model is a model, the subject of modeling of which is the structure of the studied pedagogical object, which takes into account the relationships characteristic of its components.

The effectiveness of the proposed pedagogical conditions and the model of formation of value-semantic experience of future specialists in foreign philology have been experimentally tested. On the basis of the obtained indicators the high level of mastery has been demonstrated and interpreted as results of educational process of values of knowledge content, values defining the person of the teacher, values defining the maintenance of relations in the system of education, and also the axiological competence connected with these values which allow for: (1) mastery of axiological knowledge and its understanding, i.e. the ability to know and understand, (2) knowledge of how to act in a situation of value conflict and value choice; (3) acquisition of values and awareness of value orientations as the basis of human activity (in particular, professional activity).

Key words: axiology, values, values education, professional training, foreign language specialists, pedagogical conditions, model.